

01.06.1947

Marshallův plán

Po skončení druhé světové války byla velká část Evropy v troskách. Německo se ocitlo ve středu nelítostného boje Východu se Západem o politické směřování kontinentu. Země byla rozdělena na čtyři okupační zóny a Berlín na čtyři sektory.

V lednu 1947 byla americká a britská okupační zóna spojena do jediné bizónie. V červnu se USA, Velká Británie a Francie dohodly na hospodářském sjednocení svých třech okupačních zón zavedením nové měny. Kreml na protest uvalil na Západní Berlín hospodářskou blokádu. Britové a Američané urychleně zorganizovali masivní leteckou operaci s cílem dopravit potravinovou pomoc obyvatelům západních sektorů města.

Z vojenského hlediska byl americký monopol na jaderné zbraně protiváhou výhod, které vyplývaly z rozmístění sovětské armády v Evropě. Západ se však obával ideologické moci SSSR a jeho sílicího vlivu v Řecku a Turecku. Americký prezident Harry Truman zahájil ideologickou protiofenzivu v březnu 1947, kdy informoval americký Kongres, že úkolem USA je „ochrana svobodných lidí“ před „pokusy o jejich podřízení ze strany ozbrojených menšin nebo před vnějším tlakem“. Cílem průvodní kampaně bylo zadržet sovětský vliv na západoevropské strany a vlády.

V červnu 1947 představil George Marshall, státní tajemník USA, svůj plán na obnovu evropského hospodářství. Pomoc měla být poskytnuta formou potravin, grantů na nákup vybavení, zlepšení dopravní infrastruktury, investic apod. Návrh, který byl přijat v dubnu 1948 a do dějin vstoupil pod názvem Marshallův plán, se oficiálně jmenoval Plán evropské obnovy. Vláda USA měla zájem na hospodářské a politické stabilizaci Evropy, včetně Spojeného království, Francie a Itálie, které po konci druhé světové války čelily vážným finančním problémům.

Francie uspořádala konferenci pro jednání o Marshallově plánu, na kterou pozvala představitele mnoha východoevropských zemí, mimo jiné i SSSR, Bulharska, Československa, Maďarska, Polska, Rumunska a Jugoslávie. Kreml však navrhovaný plán zamítl jako „zásah do vnitrostátních záležitostí suverénních

států“. A i když Polsko a Československo nejdříve nabídku USA akceptovaly, Sovětský svaz přinutil obě země, a rovněž Albánii, Bulharsko, Jugoslávii, Rumunsko, Maďarsko a Finsko, aby americkou pomoc odmítly.

22. září 1947 Výbor pro evropskou hospodářskou spolupráci představil návrh plánu rekonstrukce Američanům. Po několikaměsíční diskusi americký Kongres 2. dubna 1948 schválil úvěr ve výši 6,8 miliard USD na pokrytí prvních 15 měsíců a přislíbil i další finanční pomoc. Tisková agentura Sovětského svazu (TASS) ostře kritizovala příjemce pomoci za to, že se poddali „americkým imperialistům“, kteří dovedou svět do záhuby.

16 evropských zemí, které se zúčastnily Marshallova Plánu evropské obnovy, vytvořilo Organizaci pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD). Během více než čtyřletého financování v rámci Marshallova plánu tyto země přijaly od USA pomoc ve výši 13,2 miliardy USD, částečně formou úvěru. V důsledku Plánu evropské obnovy průmyslová výroba překonala do roku 1952 předválečnou úroveň ve všech zúčastněných zemích, kromě rozděleného Německa.

Marshallův plán urychlil nástup studené války a politického rozdělení Evropy. USA a vlády západoevropských zemí se hospodářsky i politicky výrazně sblížily a čím dál častěji se začalo mluvit o sjednocení západní Evropy. Sovětský svaz zareagoval založením méně efektivní Rady vzájemné hospodářské pomoci (RVHP) pro země východní Evropy. V dubnu 1949 byla americko-britská bizónie sloučena s francouzskou okupační zónou, čímž došlo k vytvoření trizónie. V květnu 1949 byla po zrušení blokády Západního Berlína založena Německá spolková republika. Zatímco v říjnu došlo ke vzniku Německé demokratické republiky, které vládla Jednotná socialistická strana Německa. Německo zůstalo rozdělenou zemí až do konce studené války (1989/90).

~~~~~  
Prof. Wojciech Roszkowski

~~~~~  
References: